

9. Economy Rankings. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.doingbusiness.org/rankings>

References

1. Antoniuk L.L. Mizhnarodna konkurentospromozhnist krain: regionalnyj aspect [Elektronij resurs] / L.L. Antoniuk. – Rezhym dostupu: http://www.kneu.kiev.ua/journal/ukr/article/2005_1_Antoniuk_ukr.pdf [in Ukrainian]
2. Borysova T.M. Konkurentospromozhnist galuzi: determinanty formuvannja ta suchasni metody otsinjuvannja / T.M. Borysova // Visnyk Hmelnytskogo natsionalnogo universytetu. – 2011. – №6. – Т.1. – С. 54-60. [in Ukrainian]
3. Konkurentospromozhnist natsionalnoi ekonomiky / Za red. d-ra ekon. nauk B.E. Kvasnjuka. – K.: Feniks, 2005. – 582 с. [in Ukrainian]
4. Unijat A. Kryterii ta otsinka konkurentospromozhnisti krain na mizhnarodnomu rivni / A. Unijat // Galytskyj ekonomichnyj visnyk. – 2009. – № 2. – S. 7-13. [in Ukrainian]
5. Konkurentospromozhnist ekonomiky Ukrainy: stan i perspektyvy pidvyhcennja / Za red. d-ra ekon. nauk I.V. Krjuchkovoї. – K: Osnova, 2007. – 488 с. [in Ukrainian]
6. IMD World Competitiveness Center (WCC) [Elektronij resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.imd.org/wcc/>
7. The Global Competitiveness Report 2013-2014 [Elektronij resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.weforum.org/content/pages/competitiveness-library>
8. Country Rankings. 2014 Index of Economic Freedom. [Elektronij resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.heritage.org/index/ranking>
9. Economy Rankings. [Elektronij resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.doingbusiness.org/rankings>

Надійшла 15.02.2014; рецензент: д. е. н. Ватаманюк О. З.

УДК 338.24.021.8

О. В. РУДКОВСЬКИЙ

Національний транспортний університет, Київ

КОРПОРАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто окремі аспекти формування корпоративних економічних відносин у світі і в Україні. На основі досліджень корпорації як одного із суб'єктів економічного процесу, виділено: корпорація, корпоративне управління, корпоративна система, причини виникнення корпорацій, процеси створення корпорацій. Визначено основні характеристики корпорацій як суб'єкта господарювання. Постійні еволюційні тенденції корпоративних структур як у сучасних розвинених ринкових економіках, так і в трансформаційних економіках за рахунок консолідації акціонерного капіталу у великих корпораціях є закономірним явищем. Її об'єктивною основою є складні технологічні ланцюги виробництва, зумовлені процесами поглиблення поділу праці та глобалізації світового господарства, а також тривалий життєвий цикл продукції, що вимагає реалізації на мікроекономічному рівні не лише стандартних функцій виробництва продукції, а й науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, а також маркетингу у відповідній сфері.

Ключові слова: корпорація, корпоративне управління, корпоративні структури.

O. V. RUDKOVSKY

National Transport University, Kyiv

CORPORATION AS A BUSINESS ENTITY

Several specific aspects of corporate economic relations in the world and in Ukraine. Based on studies of the corporation as one of the subjects of the economic process, with emphasis on: corporation, corporate governance, corporate system, causes corporations the processes of corporations. Defined the main characteristics of the corporate entity. Continuous evolutionary trends of corporate structures in both the developed market economies and economies in transition by consolidating holdings in major corporations is a natural phenomenon. Its objective basis is complicated manufacturing process chains due process of deepening division of labor and globalization of the world economy, and long product life cycle, which requires implementation at the micro level is not only standard functions of production, but also research and experimental design operations and marketing in this area.

Keywords: corporation, corporate governance, corporate structure.

Постановка проблеми. Необхідність формування у вітчизняному господарському середовищі ефективної системи ділової взаємодії учасників корпоративних відносин актуалізована процесом динамічної трансформації підприємницького середовища в процесі приватизації, основною організаційною ланкою якого стала корпоративна форма підприємництва. Корпоратизація економіки обумовила зміну всієї системи соціально-економічних відносин на всіх рівнях інституційної структури, що спричинило становлення принципово нової моделі комунікації економічних агентів.

В Україні триває складний процес трансформації соціально-економічних відносин, який характеризується посиленням ролі економічних корпоративних структур. Слід констатувати, що визначився основний напрям соціально-економічної трансформації – це перехід до приватних монопольно-олігархічних і приватно-державних структур. Реальною формою цього процесу є корпоративізм української економіки. На цьому етапі має місце зрощування великих фінансових та промислових груп і заострення конкурентної боротьби за залучення найбільш потужних та важливих об'єктів, ресурсів і територій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблемами вивчення наукової категорії “корпорація” у світовій практиці займалися такі провідні зарубіжні економісти, як А.Берлі, В.Меклінг, М.Дженсен,

Г.Мінз, П. Друкер, А.Маршал, Дж. Кейнс, Ж.Ламбен, В.Ойкен, Дж. К. Гелбрейт, М.Портер, Д.Тобін, П.Самуельсон, Д.Іермах, Д. Норт, Р.Томас, Е.Чемберлен, І.Ансофф, У. Бартнер, К.Мейер, А.Радигін, С. Кукура, І.Храброва, Р. Коуз, В. Кондратьєв, та інші.

В період становлення ринкової економіки в Україні проблемам розвитку корпоративізму присвячено чимало наукових праць вітчизняних фахівців, зокрема: В.Базилевича, А.Шегди, О.Кузьміна, І.А. Старостіної, В.Вергуна, Бондар, З.Варналія, Л.Ворогіної, О.Вакульчик, М. Маліка, А.Гальчинського, В.Гейця, О.Грішної, Є.Григоренка, П.Леоненка, В.Дементьєва, В.Євтушевського, Ю.Єханурова, П.Єщенко, А.Задої, Д.Задихайло, Ю.Лупенка, В.Мандибури, В.Шелудько, І.Малого, О.Мендрула, О.Мозгового, М.Сіроша, Г.Назарової, В. Осецького, Є.Панченко, Ю. Петруні, Н. Супрун, Д. Черваньова, та інших. Слід акцентувати увагу, що висновки наукових досліджень зарубіжних та вітчизняних авторів стосовно визначення поняття «корпорація» дещо відрізняються. Це свідчить про необхідність додаткового наукового дослідження у даній сфері з метою виявлення неузгодженостей у визначенні основних наукових категорій корпоративного управління. Корпоративні конфлікти, які виникають, останнім часом, переконливо свідчать про недосконалість системи корпоративного управління в Україні.

Формулювання цілей статті. Основними категоріями нашого дослідження виступають: «корпорація», «корпоративне управління», «корпоративна система», «причини виникнення корпорацій», «процеси створення корпорацій» дослідження їх теоретичної сутності та практичного значення є визначальним для перших етапів дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світовий досвід країн з розвинутою ринковою економікою доводить, що основним генеруючим суб'єктом ринку є корпорація. Тому корпоративна власність, корпоративні джерела фінансування, сукупний корпоративний потенціал, корпоративна культура мають стати джерелом інституційних перетворень у сучасній ринковій інфраструктурі України та генеруючою силою в подальшому розвитку економіки країни.

Поступова глобалізація світової економіки, посилення конкуренції на національних та міжнародних ринках, ускладнення виробництва конкурентоздатної продукції та її просування до кінцевого споживача в межах циклу задоволення суспільних потреб, постійно вимагають удосконалення не тільки техніко-технологічних процесів та організації виробництва, а й призводять до пошуку нових організаційних форм ведення господарської діяльності та відповідної побудови ефективних систем управління ними, що відображається у еволюції наукових поглядів.

Корпорація формує виняткове право власності, завдяки якому вона здійснює економічно відокремлено, незалежно від інших суб'єктів ринку функції привласнення й управління ресурсами, доходами. Корпорація є особливою формою приватної власності. У ринковій економіці розвинених країн вона загально визнана як складна і найперспективніша організаційна форма підприємництва.

Корпоративна форма організації господарчої діяльності, таким чином, є еволюційним здобутком розвитку з боку не тільки практичних надбань, але й сучасних наукових наробітків щодо підвищення ефективності діяльності компаній, формування їх конкурентних переваг та найбільш повного використання їх організаційного потенціалу. Причому вона сьогодні в тих чи інших формах займає домінуюче положення у відношенні до інших, що потребує дослідження основних підходів до формування систем та механізмів з управління та підвищення ефективності функціонування саме корпоративного сектору економіки.

Формування ефективних корпоративних відносин в Україні залишається актуальним на сучасному етапі соціально-економічного розвитку. Проблеми вдосконалення взаємодії держави та корпорацій як головних учасників корпоративних відносин ще більш посилюються розвитком інформаційної інфраструктури країни. Формування в Україні інформаційного суспільства надасть змогу поліпшити корпоративні відносини, розвинути економіку, покращити інформаційно-комунікаційні технології, залучити інвестиції, конкурувати в міжнародному суспільстві.

Державне регулювання корпоративних відносин в умовах інформаційного суспільства повинно орієнтуватися на вдосконалення механізмів державного управління, становлення електронних форм взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, фізичними особами та корпораціями.

Реформування економіки країни в останні десятиріччя призвело до створення в ній потужного корпоративного сектору, за допомогою якого відбувається перерозподіл власності, нагромадження капіталу та фінансування інвестицій.

Корпоративні структури здійснюють великий вплив на розвиток сучасної економіки. Основними факторами, що визначають масштаби та темпи інтеграційних процесів в економічно розвинутих країнах, є скорочення сукупних витрат та формування сприятливого ринкового середовища, що дозволяє нарощувати обсяги продаж та прибутків учасників та сприяє підвищенню конкурентоспроможності економіки країни. Великі інтегровані структури перш за все забезпечують прогрес, економічне зростання та соціальну захищеність громадян у розвинутих країнах. Більшість вітчизняних промислових підприємств входять до складу інтегрованих корпоративних структур, що визначає залежність ефективності розвитку економіки країни та промисловості від стану корпоративного сектору.

Формування ефективних корпоративних відносин в Україні залишається актуальним на сучасному

етапі соціально-економічного розвитку. Проблеми вдосконалення взаємодії держави та корпорацій як головних учасників корпоративних відносин ще більш посилюються розвитком інформаційної інфраструктури країни. Формування в Україні інформаційного суспільства надасть змогу поліпшити корпоративні відносини, розвинути економіку, покращити інформаційно-комунікаційні технології, залучити інвестиції, конкурувати в міжнародному суспільстві.

В сучасному світі корпоративна організація є одним з найбільш значимих і важливих явищ, прояви якого набули надзвичайно широкого розповсюдження у найрізноманітніших сферах суспільного буття. Реалізація принципів корпоратизму (корпоративізму) в процедурах оформлення і консолідації інтересів різних верств населення та соціальних груп громадян належить до складу стрижневих складових процесу розбудови демократичного державного устрою. Втілення ідеологічних засад корпоратизму становить фундаментальну основу для утворення системи неурядових організацій та об'єднань («громадянське суспільство»), функції яких пов'язані із організацією громадського контролю та медіаторного посередництва. Принципи корпоратизму також широко використовуються в процесі розбудови механізму соціально-трудового партнерства, учасниками якого виступають держава, об'єднання підприємців та найманих працівників.

Економічні корпорації виступають найбільш активними учасниками ринкових відносин, а їхня діяльність охоплює переважну більшість господарських операцій видобутку, розподілу та споживання виробничих ресурсів, вироблення корисних благ, задоволення широкого кола суспільних потреб та запитів. Необмежені можливості, що надаються корпоративною організацією для нарощування обсягів діяльності та залучення інвестиційних ресурсів, дозволяють створити надзвичайно сприятливі передумови для активізації інноваційної діяльності. Потужною рушійною силою розгортання процесів глобалізації світогосподарських відносин виступають транснаціональні корпорації, панування яких у більшості галузей світової економіки, в свою чергу, стало одним з найбільш помітних та характерних наслідків посилення такого роду інтеграції.

В межах корпоративних організацій та об'єднань проходить значна частина свідомого життя економічно активних членів суспільства, внаслідок чого соціальні відносини між цими індивідами у все більшій мірі здійснюються під впливом відповідних норм і традицій корпоративної культури.

В умовах виходу з фінансово-економічної кризи, коли Україні необхідно формувати нові раціональні стандарти життя, модель поведінки і добробуту, яка б надавала можливості користуватися всіма благами цивілізації, ошадливо ставитися до природи та її ресурсів, виховувати здорову, освічену і духовно багату людину, використання інституту соціальної відповідальності в процесі управління сучасною корпорацією набуває особливого значення.

Практика трансформації економічної системи в Україні показує, що, незважаючи на загострення економічної та фінансової кризи, відбуваються зміни, пов'язані із процесами посилення конкурентоспроможності корпоративного бізнесу, підвищення його соціальної відповідальності, активізації розвитку корпоративних структур як найбільш ефективних організаційно-правових форм господарювання. Збільшення частки корпоративних утворень у галузях вітчизняної економіки, формування нової парадигми корпоративного управління, залучення корпорацій до вирішення суспільних та економічних інтересів держави, підтримка інноваційних напрямів діяльності вимагають поглиблення наукових досліджень, пов'язаних з подальшим розвитком корпоративних відносин та можливостей їх поєднання із концепцією сталого розвитку України.

В більшості наукових досліджень розкриття сутності поняття «корпоративна форма організації господарської діяльності» та складу корпоративного сектору пов'язується з дослідження такої складної дефініції як «корпорація», причому необхідно відмітити, що не існує загально визнаного визначення цього терміну. У наукових дослідженнях, у залежності від напрямку наукового пошуку автора воно трактується по-різному

Практично всі дослідники відмічають, що корпорація - це господарське утворення, що має цілі ділової організації та займається господарською діяльністю. Причому цей вид організації відрізняється певною культурою та характерними особливостями: максимальною централізацією, авторитарністю керівництва та протиставляється іншим об'єднанням та організаціям індивідуалістичного (унітарного) виду. Крім того, для різного роду корпоративних або структурно-складних інтеграційних об'єднань соціально-економічних систем та організацій у науковій літературі використовуються ще поняття: «інтегрована корпоративна структура», «зв'язано-диверсифікована система», «інтергломерат», «інтегрована бізнес-група», а також «метакорпорація»[3]

Корпорація (корпоративна організація) являє собою основну організаційну форму практичної реалізації принципів корпоративістської ідеології в процесі колективного співробітництва. Окремі елементи корпоратизму знаходили прояв навіть на первинних етапах цивілізаційного розвитку, проте тільки з утворенням корпоративних організацій реалізація настанов корпоратизму набула завершеного характеру. В. Малявін з цього приводу, що корпоративність в сучасному суспільстві стає зачатком нової соціальної реальності (гуманітарної зв'язаності), що має вселюдський характер, здатний благотворно вплинути на всі сторони громадського життя. О. Уільямсон пропонує розглядати сучасну корпорацію як надзвичайно складну та важливу економічну інституцію. З цією точкою зору погоджуються В. Галанов, С. Шибасєв, які

відзначають, що саме організаційно-правова форма корпорації (акціонерного товариства) являє собою потенційно найбільш високий рівень розвитку підприємства.

Корпоративна форма власності й господарювання – відносно новий об'єкт теоретико-економічних досліджень у вітчизняній економічній науці. Привабливість корпоративної форми підприємництва для власників капіталу ґрунтується на здатності її інституційно вирішувати суперечності діяльності корпорації, які пов'язані головним чином з персональним ризиком для інвесторів, виходом зі спільного проекту та участю в управлінні капіталом.

Корпорація зазвичай на добровільних засадах об'єднує в організований колектив осіб, які мають спільний інтерес – ведення прибуткового бізнесу. Але в економічному сенсі корпорація виникла й існує саме як об'єднання акціонерних капіталів, для власників яких провідним є принцип обмеженої відповідальності або перекладення особистого ризику та відповідальності за наслідки використання інвестованого в корпорацію капіталу.

Формування теорії корпорації як одного із суб'єктів економічного процесу відображає закономірності розвитку економічної науки в цілому, а саме як послідовного розвитку аналітичного апарату та методів дослідження. До теперішнього часу як в економічній, так і в правовій літературі немає єдиної думки щодо сутності категорії «корпорація» [2].

Питання та проблеми корпоратизації досі залишаються ґрунтовно не визначеними, хоча процеси корпоратизації виявили себе як об'єктивні тенденції розвитку ринкової системи понад сто років тому. Понятійний науковий апарат в економічній літературі (як вітчизняній, так і зарубіжній) не є загально визначеним та усталеним. В науковій літературі відсутній цілісний аналіз концепцій корпоратизації, хоча представники різних течій економічної науки торкалися тією чи іншою мірою проблем формування та розвитку корпорацій.

Одне із трактувань поняття «корпорація» виходить із визначення її, як особливої форми організації підприємницької діяльності. Цей погляд на корпорацію достатньо поширений у країнах із розвинутою ринковою економікою. При цьому корпорація, як форма організації підприємницької діяльності передбачає часткову власність, юридичний статус та зосередження функцій управління в руках вищого ешелону професійних керівників (менеджерів) - тих, хто працює за наймом. Це викликає потребу в необхідності аналізу змісту та сутності поняття «організація» із точки зору наукового менеджменту як науки, що вивчає, насамперед, процеси управління, використовуючи найбільш традиційні підходи до визначення цього поняття в рамках основних сучасних теорій.

Узагальнивши підходи, у яких корпорація розглядається як особливий вид організації, А.І.Татаркін визначає корпорацію як об'єднання юридичних осіб - господарюючих суб'єктів в організацію як структуровану групу членів-учасників, що узгоджені та скоординовані організаційно-економічними й управлінськими відносинами із приводу формування та використання акціонерної власності для досягнення бажаного результату як синергетичного ефекту інтеграційної взаємодії

Найбільш широко в науковій літературі представлено дослідження сутності поняття «корпорація» з юридичних позицій, коли вона розглядається як синонім терміна «акціонерне товариство», його похідних форм та інших форм існування господарських товариств

В еволюційному аспекті наукових досліджень, інтерпретація поняття «корпорація» знаходить відображення з позицій теорії капіталу. Необхідно зауважити, що в економічній науковій літературі не існує єдиного загальноприйнятого визначення дефініції «капітал», тому необхідно проведення аналізу основних наукових підходів, щодо з'ясування сутності цього складного поняття.

К. Маркс у праці «Капітал» одним із перших осмислив природу акціонерної власності в контексті класової теорії капіталізму, розглядаючи акціонерний капітал як «результат вищого розвитку капіталістичного виробництва», вказуючи, що він є перехідним пунктом капіталу у власність виробників та зміни суспільно-правової форми господарювання» [8]. К. Маркс зазначає, що корпорація – це юридична особа, яка об'єднує акціонерів для здійснення певної діяльності: торгової, фінансової, промислової, транспортної тощо. Він отожднює поняття «корпорація» з поняттям «акціонерне товариство». Внутрішньо притаманне корпораціям відокремлення підприємницької функції від власності на капітал, на думку К. Маркса, однозначно вказує на некапіталістичну альтернативу розвитку суспільства в перспективі. Тому в його концепції акціонування капіталістичних підприємств трактується як необхідний перехідний пункт у перетворенні капіталу на безпосередньо суспільну власність

З точки зору ресурсної теорії та застосовуючи підхід Поппера [5,6], можна визначити, що вона є організаційною формою людської діяльності з перетворення ресурсів (або факторів виробництва) для вирішення проблем та вдоволення їх потреб. Цей підхід перекликається з розглянутим вище визначенням поняття «корпорація» із боку теорії капіталу та дозволяє враховувати таку суттєву складову у життєдіяльності корпоративних організацій як обмеженість ресурсів для їх ефективного функціонування та розвитку.

Узагальнивши підходи, у яких корпорація розглядається як особливий вид організації, А.І.Татаркін визначає корпорацію як об'єднання юридичних осіб - господарюючих суб'єктів в організацію як структуровану групу членів-учасників, що узгоджені та скоординовані організаційно-економічними й

управлінськими відносинами із приводу формування та використання акціонерної власності для досягнення бажаного результату як синергетичного ефекту інтеграційної взаємодії.

На основі системного підходу ряд науковців визначає корпорацію через розгляд її як організації осіб, що володіють як самостійні економічні суб'єкти певними правами, привілеями та зобов'язаннями, які відрізняються від прав привілеїв та зобов'язань, властивих кожному членові корпорації окремо [9]. Із цих позицій видається цікавим підхід Я.Паппе, заснований на виділенні трьох критеріїв складної корпоративної структури [18]. На його думку, корпорацією є об'єднання кількох економічних агентів (юридичних осіб, а також організацій, які не є юридичними особами), що задовольняє наступним вимогам:

1) принаймні частина економічних агентів є комерційними організаціями, що діють із метою отримання прибутку;

2) між агентами існують стійкі взаємозв'язки, жорсткіші, ніж ринкові; це означає, що в деяких важливих аспектах усе об'єднання виступає як єдине ціле;

3) існує стратегічний центр ухвалення та прийняття рішень, що може бути як юридичною особою, так і групою фізичних осіб - власників і вищих менеджерів; цей центр іменується центральним елементом.

Ще одним із головних напрямків дослідження сутності поняття «корпорація» є використання методології теорії систем через розгляд цього господарського утворення як складно-структурованої соціально-економічної системи. Для аналізу підходів до дослідження поняття «корпорація» у такому контексті необхідно уточнити сутність та зміст поняття «система». У Міжнародному стандарті ISO 9000:2000 система визначається як сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих елементів [13]. Російський енциклопедичний словник трактує поняття «система» таким чином: система (від грецького Systema - ціле, складене із частин) - безліч елементів, що перебувають у відносинах та зв'язках один з одним, створюючи певну цілісність, єдність. І, нарешті, згідно із третім джерелом: система є сукупністю пов'язаних між собою та зовнішнім середовищем елементів та частин, функціонування яких спрямоване на отримання конкретного результату [3].

Подальші дослідження сутності поняття «корпорація», «корпоративна форма організації господарської діяльності» передбачає застосування інституційної економічної теорії, що зумовлює необхідність дослідження поняття «інститут». Сутність поняття «інститут», визначається набором формальних правил, неформальних обмежень та механізмів їхнього примусового здійснення. Інститутами суспільства, у термінології інституційної економіки, вважаються правила поведінки в суспільстві або формально «створені людиною обмежувальні рамки, що організовують взаємодії між людьми». Інститути підрозділяються на дві групи - неформальні та формальні. Неформальні інститути формуються на основі інформації, що передається за допомогою соціальних механізмів. Відповідно, вони визначають неформальні обмеження, серед яких необхідно виділити: продовження, розвиток і модифікацію формальних правил; соціально санкціоновані норми поведінки; внутрішні, обов'язкові для виконання стандарти поведінки.

Проведений вище аналіз основних підходів до дослідження в еволюційному ракурсі корпоративної форми організації діяльності доводять до висновку, що вони не в повному ракурсі розкривають особливості формоутворення стійких інтеграційних об'єднань, відображають закономірності їх функціонування та розвитку та відповідно не в змозі в повній мірі визначити увесь комплекс складних відносин щодо формування управлінських впливів на забезпечення їх стійкого стану у динамічному ракурсі.

Висновки. Таким чином, постійні еволюційні тенденції корпоративних структур як у сучасних розвинених ринкових економіках, так і в трансформаційних економіках за рахунок консолідації акціонерного капіталу у великих корпораціях є закономірним явищем. Її об'єктивною основою є складні технологічні ланцюги виробництва, зумовлені процесами поглиблення поділу праці та глобалізації світового господарства, а також тривалий життєвий цикл продукції, що вимагає реалізації на мікроекономічному рівні не лише стандартних функцій виробництва продукції, а й науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, а також маркетингу у відповідній сфері.

Література

1. Орлова Н. С. Формування механізмів державного регулювання корпоративних відносин в Україні : дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / Орлова Наталія Сергіївна ; Донец. держ. ун-т упр. – Донецьк, 2011. – 438 с.
2. Головова Л.С. Формування та розвиток сукупного економічного потенціалу корпорацій : дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / Головова Людмила Степанівна // Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2010. – 430 с.
3. Манойленко О.В. Формування механізмів державного регулювання корпоративних відносин в Україні : дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / Манойленко Олександр Володимирович // НАНУ наук.-досл. центр індустріальних проблем. – Харків, 2010. – 518 с.
4. Супрун Н.А. Еволюція вітчизняної моделі корпоративного управління : [монографія] / Н.А. Супрун. – К. : КНЕУ, 2009. – 270 с.
5. Норт Даглас. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки / Д.Норт. – К. : Основи, 2000. – 198 с.

6. Назарова Г.В. Організаційні структури управління корпораціями / Г.В. Назарова. – Х. : ХДЕУ, 2004. – 408 с.
7. Педько А.Б. Власність, контроль і конфлікт інтересів в акціонерних товариствах / А.Б. Педько. – К. : Вид. дім «Киево-Могилянська академія», 2008. – 325 с.
8. Корпоративні структури в національній інноваційній системі України / [за ред. Л.І. Федулової]. – К. : УкрІНТЕІ, 2007. – 812 с.
9. Головкова Л.С. Приоретені напрями розвитку акціонерних товариств в умовах корпоратизації економіки / Л.С. Головкова // Наука і вища освіта : матеріали Міжнародної наукової конференції. – Запоріжжя : ГУ“ЗІДМУ”, 2007. – С. 14–15.
10. Федулова Л.І. Корпоративні структури в національній інноваційній системі України / [за ред. Л.І. Федулової]. – К. : УкрІНТЕІ, 2007. – 812 с.
11. Євтушевський В.А. Корпоративне управління : [підручник] / В.А. Євтушевський. – К. : Знання, 2006. – 406 с.
12. Голіков В. Розвиток корпоратизму та корпоративних відносин в економіці України. – К. : Ін-т екон. прогноз., 2002. – 304 с.
13. Мазур І.І. Корпоративний менеджмент / І.І. Мазур, В.Д. Шапиро ; [под общ. ред. І.І. Мазура]. – М. : Высшая школа, 2003. – 1077 с.
14. Корпоративное управление: опыт России и США / В.И. Шейн. – М. : ОАО “Типография Новости”, 2000
15. Поважный А.С. Трансформационные процессы корпоративного управления / Поважный А.С. – Донецк : Ін-т економіки промисловості, 2001. – 290 с.
16. Мочерний С. До концепції соціально-економічного розвитку України / С. Мочерний // Економіка України. – 1996. – № 5. – С. 44–54.
17. Філіпенко А. Цивілізаційні детермінанти української економічної моделі / А. Філіпенко // Економіка України. – 1994. – № 4. – С. 11–19.
18. Иноземцев В. Творческое начало современной корпорации / В. Иноземцев // Мировая экономика и международные отношения. – 1997. – № 11. – С. 18–30.
19. Мильнер Б.З. Теория организации : учебник / Б.З. Мильнер. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 720 с.
20. Методологічні засади створення та функціонування корпоративних структур / Л.І. Федулова // Корпоративні структури в національній інноваційній системі України. – К., 2007. – 812 с.
21. Hammer M. Beyond Reengineering / M. Hammer // How the Process-Centered Organization is 36. Changing Our Work and Our Lives. – N.Y., 1996. – P. 153
22. Лозовский Л.Ш. Универсальный бизнес-словарь / Л.Ш. Лозовский. – М. : ИНФРА-М. – 2001
23. Корпоративні відносини в перехідний період: проблеми теорії і практики / Сірко А.В. – К. : Імекс, 2004. – 413 с.

References

1. Orlova N. S. Formuvannya mekhanizmv derzhavnogo rehulyuvannya korporatyvnykh vidnosyn v Ukraini: dys. ... d-ra nauk z derzh. upr. : 25.00.02 / Orlova Nataliya Serhiyivna ; Donets. derzh. un-t upr. - Donets'k, 2011. - 438 s.
2. Holovkova L.S. Formuvannya ta rozvytok sukupnoho ekonomichnoho potentsialu korporatsiy: dys. ... d-ra nauk z derzh. upr. : 25.00.02 / Holovkova Lyudmyla Stepanivna; Klyasyh. pryvat. un-t - Zaporizhzhya, 2010. - 430 s.
3. Manoylenko O.V. Formuvannya mekhanizmv derzhavnogo rehulyuvannya korporatyvnykh vidnosyn v Ukraini: dys. ... d-ra nauk z derzh. upr. : 25.00.02 / Manoylenko Oleksandr Volodymyrovych; NANU nauk.-dosl.-yy. tsentr industrial'nykh problem - Kharkiv, 2010. - 518 s.
4. Suprun N.A. Evolyutsiya vitchyznyanoi modeli korporatyvnoho upravlinnya : monohrafiya / N.A.Suprun. – К. : KNEU, 2009. – 270 s.
5. Nort Dahlas. Instytutsiyyi, instytutsiyna zmina ta funktsionuvannya ekonomiky / D.Nort. – К. : Osnovy, 2000. – 198 s.
6. Nazarova H.V. Orhanizatsiyni struktury upravlinnya korporatsiyamy / H.V.Nazarova. – Kh. : KhDEU, 2004. – 408 s.
7. Ped'ko A.B. Vlasnist', kontrol' i konflikt interesiv v aktsionermykh tovarystvakh / A.B.Ped'ko. – К. : Vyd. dim «Kyuevo-Mohylyanyans'ka akademiya», 2008. – 325 s.
8. Holovkova L.S. Pryoreteni napryamy rozvytku aktsionermykh tovarystv v umovakh korporatyvnoho upravlinnya ekonomiky / L.S. Holovkova // Nauka i vyshcha osvita : materialy Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii – Zaporizhzhya : HU“ZIDMU”, 2007. – S. 14–15. 39.
9. Holovkova L.S. Sutnist' systemy korporatyvnoho upravlinnya pidpnyemstvom / L.S. Holovkova // Nauka i vyshcha osvita : materialy KHV Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii molodykh naukovtsiv. – Zaporizhzhya : HU“ZIDMU”, 2007. – CH. 2. – S. 134.
10. Fedulova L.I. Korporatyvni struktury v natsionalniy innovatsiyniy systemi Ukrainy / za red. d-ra ekon. nauk L.I. Fedulovoy. – К. : UkrINTEI, 2007. – 812 s.
11. Yevtushevs'ky V.A. Korporatyvne upravlinnya : Pidruch. / V.A.Yevtushevs'ky. – К. : Znannya, 2006. – 406 s.
12. Holikov V. Rozvytok korporatyvnoho upravlinnya ta korporatyvnykh vidnosyn v ekonomitsi Ukrainy. – К. : Ін-т екон. прогноз., 2002. – 304 s.
13. Mazur Y.Y. Korporatyvnyy menedzhment / Y.Y. Mazur, V.D. Sha-pyro y dr. ; [pod obshch. red. Y.Y. Mazura]. – М. : Vysshaya shkola, 2003. – 1077 s.
14. Korporativnoe upravlenye: opyt Rossyy u SSHA / V.Y. Sheyn y dr. – М. : ОАО “Typorhrafyya Novosti”, 2000
15. Povazhnyy A.S. Transformatsyonnye protsessy korporatyvnoho upravleniya / A.S.Povazhnyy. – Donetsk: Yn-t ekonomiky promyshlennosti, 2001. – 290 s.
16. Mochernyy S. Do kontseptsii sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy / S. Mochernyy // Ekonomika Ukrainy. – 1996. – # 5. – S. 44–54.
17. Filipenko A. Tsyvilizatsiyni determinanty ukraiyins'koyi ekonomichnoyi modeli / A. Filipenko // Ekonomika Ukrainy. – 1994. – #

4. – S. 11–19.

18. Ynozemtsev V. Tvorcheskoe nachlo sovremennoy korporatsyy / V. Ynozemtsev // Myrovaya ekonomika y mezhdunarodnye otnosheniya. – 1997. – # 11. – S. 18–30.

19. Myl'ner B.Z. Teoryya orhanyzatsyy: Uchebnyk / B.Z.Myl'ner. – M. : YNFRA–M, 2005. – 720 s.

20. Metodolohichni zasady stvorennya ta funktsionuvannya korpo-ratyvnykh struktur / L.I.Fedulova // Korporatyvni struktury v natsional'nyi innovatsiynyi systemi Ukrainy. – K., 2007. – 812 s.

21. Hammer M. Beylond Reengineering / M. Hammer // How the Process-Centered Organization is 36. Changing Our Work and Our Lives. – N.Y., 1996. – P. 153

22. Unyversal'nyy byznes-slovar' / L.Sh. Lozovskyy y dr. – M. : YNFRA-M. – 2001

23. Korporatyvni vidnosyny v perekhidnyy period: problemy teorii i praktyky / A.V. Sirko. – K. : Imeks, 2004. – 413 s.

Надійшла 15.02.2014; рецензент: д. е. н. Лук'янова В. В.

УДК 330.341

Є. А. ШABELЬНИКОВА

Донбаський державний технічний університет, м. Алчевськ

УМОВИ ТА КРИТЕРІЇ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті проведено аналіз статистичних даних України щодо розвитку освіти та науково-практичної діяльності в області науки та інновацій. Розглянуто історичний досвід формування національної інноваційної системи у розвинутих країнах світу. Проаналізовано існуючі умови та критерії функціонування національної інноваційної системи України. Виявлено основні напрямки діяльності в інноваційній сфері.

Ключові слова: інновації, національна інноваційна система, глобальний інноваційний індекс, державно-приватне партнерство.

E. A. SHABELNIKOVA

Donbas state technical university, Alchevsk, Ukraine

CONDITIONS AND CRITERIA FOR THE INFORMATION OF AN INNOVATIVE MODEL OF DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY

In this article a primary purpose are an exposure of terms and criterion of functioning of the national innovative system, and also determination of basic ways forming of innovative model of development of national economy. Statistical data of Ukraine are analyzed, educations related to development and to research and practice activity in area of science and innovations. Reduction of amount of scientific organizations, innovative enterprises, that realized innovative products, reduction of part of industrial enterprises engaging in innovations, is educed. Experience of countries-leaders (To the USA, Japan, Sweden, Switzerland et al) is considered in area of innovative politics. The hierarchy of countries is presented on the level of global innovative index. The analysis of state-private partnership is conducted as one of staples of forming of innovative model of development of national economy. The legislation of Ukraine is analyzed in this sphere. Terms and criteria of forming of the national innovative system of Ukraine are considered, basic directions of activity are educed in an innovative sphere.

Keywords: innovations, national innovative system, global innovative index, state-private partnership.

Вступ. Соціально-економічний стан країни виграє вирішальну роль у рівні інноваційного розвитку регіонів, підприємств. Вивчення досвіду економічного розвитку інших країн світу дозволив виявити, що у промислово розвинутих державах 80–95% росту ВВП приходить на нові знання, техніку та технології [1]. Як зазначається у законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [2] розвиток науки і техніки є визначальним фактором прогресу суспільства, підвищення добробуту його членів, їх духовного та інтелектуального зростання. Економічний розвиток України потребує переходу до інноваційної моделі розвитку, тобто економіка в сучасних умовах потребує інвестицій, які слід найоптимальніше залучати та використовувати [3]. Саме використання нових технологій, залучення до різних сфер діяльності інновацій визначають місце країни у світовому товаристві. Інновації сприяють підвищенню конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, знижують собівартість продукції, покращують характеристики товарів та послуг, а також є важливим джерелом соціально-економічного розвитку країни [4]. Деякі автори вважають, що для вдалої реалізації інноваційної політики в Україні необхідно включення основних положень програми інноваційного зростання до програми соціально-економічного розвитку [5]. Тобто соціально-економічний стан та інноваційний розвиток країни виступають взаємопов'язаними категоріями та не можуть існувати окремо.

Проте, як свідчать результати міжнародних рейтингів, статистичні дані в області науки та інновацій, ступінь розвитку соціально-економічної та інноваційної діяльності потребує визначення певних дій та виявлення основних напрямків формування інноваційної моделі розвитку національної економіки.

Вивченням питань розвитку інновацій, ефективним функціонуванням інноваційної політики займалися провідні зарубіжні та вітчизняні вчені: Амоша О.І., Друкер П., Єфремов О.Є., Кондратьєв М.Д., Череп А.В., Шумпетер Й. та ін. У роботах цих та інших авторів розкрито сутність інновацій,